

Zondag 20 september 2020 – Waterlanders

Lezingen: Psalm 42

Openbaring 21 : 1 - 5

Ergens las ik:

Tranen zijn woorden die over je wangen rollen.

Tranen zijn als woorden – tranen om verdriet dat vaak niet onder woorden is te brengen. We missen geliefden. We denken aan hen en voelen de lege plaats die ze achterlaten. We missen een vader of moeder, een broer of zus, een kind, een goede vriend, een opa of een oma. We voelen teleurstelling omdat het leven gaat zoals het gaat.

Tranen rollen over onze wangen. Niet iedereen kan trouwens huilen. Bij de één zitten de tranen hoger dan bij de ander. Soms zijn er geen tranen in onze ogen, maar wel in ons hart.

Bij al dat verdriet vind ik het mooi om die hoopvolle woorden uit het boek Openbaring te horen: Hij zal alle tranen uit hun ogen wissen. Eens zal het zo zijn, maar nu zijn de woorden uit Psalm 42 vaak beter op hun plek: Tranen zijn mijn brood, bij dag en bij nacht, want heel de dag hoor ik zeggen: Waar is dan je God?

Tranen zijn er bij pijn om de gebrokenheid van het leven, bij machteloosheid. Tranen – waterlanders worden ze ook wel genoemd.

En die waterlanders van ons: dat zijn maar druppeltjes en niet te vergelijken met de hoeveelheid zeewater, dat is er in overvloed. Meer dan 70% van onze planeet bestaat uit water. Ze zijn dus niet te vergelijken. Al zou de hele wereldbevolking levenslang huilen, dan zou de zeespiegel nog geen millimeter stijgen. De mensen zouden wel dorst krijgen op den duur. Want je verliest wel vocht als je huilt. En tranen helpen niet tegen de dorst. Het is zout water... ‘Tranen zijn mijn brood, bij dag en bij nacht’ - zegt de dichter van Psalm 42.

Hij bedoelt dat als een klacht. Tranenbrood helpt niet tegen de honger. En ook niet tegen de dorst: ‘Mijn ziel dorst naar God’, zegt de dichter. Alsof je God kunt drinken! Dit is natuurlijk overdrachtelijk bedoeld. God is niet letterlijk een vloeistof die je kunt drinken. Maar het verlangen naar God voelt als dorst. En dan niet een klein beetje dorst.

Daarom is dat ‘hijgende hert’ uit de Oude Psalmberijming een heel sterk beeld – dat klinkt toch dorstiger dan een ‘moede hinde’. Het roept een dorstgevoel op van iemand die het liefst met open mond onder de kraan zou gaan liggen. Zo groot is die dorst. Maar in plaats van een stroom helder water zijn er alleen die zoute druppels op je wangen. ‘Waar is dan jouw God?’ – hoor je de hele dag zeggen. En dat vraag jij jezelf ook af. Daarom is onze ziel onrustig in ons. In onze dorst naar God roert zich onze ziel. Onze tranen zijn als de vraagtekens achter die uitroep/vraag/klacht: ‘Waar is God?’

De dichter van de psalm ziet God niet in zijn tranen.

Wel in grotere hoeveelheden water. Hij ziet God in de vloedgolven en de waterstromen die over hem heen slaan. Hij richt zich direct tot God: ‘De roep van waterfloed naar waterfloed, de stem van uw waterstromen – al uw golven slaan zwaar over mij heen.’ Ook dat is natuurlijk overdrachtelijk bedoeld. We hebben in Nederland enige ervaring met watersnood. Sommigen van ons hebben dat misschien ook wel letterlijk ervaren: waterstromen die overspoelen. Het gaat ook om allerlei rampspoed die een mens kan treffen. Allerlei gevaren en tegenslagen, oorlog en bedreiging, ziekte en dood.

De dichter verlangt naar God als een dorstig hert naar water. Maar het water waarin hij God ziet is die waterfloed die op hem af komt.

Hij ziet God in het zeewater - niet in zijn waterlanders. Dat lijkt mij heel herkenbaar. Als we vragen: ‘Waar is God?’ – dan zitten we meestal in de zorgen.

Die vraag wordt vaak gesteld bij narigheid en rampen. Bij grote rampen die de wereld treffen, maar ook bij persoonlijke rampen die ons overkomen. Dan zijn wij geneigd om die gebeurtenissen in verband te brengen met God. ‘Waar is dan je God?’ - dat blijft een lastige vraag. Vooral als iemand persoonlijk een ramp overkomt. Je wordt ernstig ziek of je verliest een dierbaar mens. Misschien stelt u die vraag dan zelf: ‘God, waar bent U nou?’ Het kan ook zijn dat iemand anders hem stelt:

‘Waar is die God van jou nou?’ Wat moet je dán zeggen?
Dan sta je met een mond vol tanden.

En met tranen in je ogen. Want je hebt je geliefde verloren. Of je moet steeds meer afscheid nemen van je gezondheid. En bovendien lijkt je God te zijn kwijtgeraakt. God is verdwenen in die donkere vloed. Je voelt je van God verlaten! ‘Wat ben je bedroefd, mijn ziel, en onrustig in mij. Vestig je hoop op God, eens zal ik hem weer loven, mijn God die mij ziet en redt.’

Dit is het refrein van Psalm 42 en 43 (die vormen samen één psalm). De dichter spreekt tot zijn ziel. Hij luistert naar zijn ziel en hij stelt vragen: ‘Wat ben je bedroefd en onrustig?’ En het wonderlijke is, dat de dichter op de bodem van zijn ziel hoop vindt.

Het is alsof een stem van hoop opklinkt uit zijn ziel. Alsof Gods stem opklinkt uit zijn eigen ziel en hem moed inspreekt. ‘Blijf hopen op God!’ Vanuit de diepte van je ziel komt het antwoord op de vraag: ‘Waar is nu je God?’ Je God is dichterbij je dan je dacht. Zou het zo kunnen zijn, dat God zich meer laat zien in tranen/waterlanders dan in zeewater?

Wij vragen naar God en wij missen God, als die vloedgolf, het zeewater, over ons komt. Dus als wij worden getroffen door ramspoed en tegenslagen. Maar zouden we God niet dichterbij moeten zoeken? Namelijk, in onze tranen?

In ons verlangen naar God. In het gemis van God, waardoor wij gaan bidden: ‘Waar bent U nou?’ We zijn geneigd om God buiten onszelf te zoeken. In de wereld om ons heen en in alles wat er gebeurt. Maar zouden we God niet eerder kunnen zoeken ín onszelf? In onze ziel die verlangt naar God?

Augustinus schreef in zijn Belijdenissen: ‘U was binnen en ik was buiten, en daar zocht ik U, (..) U was bij mij, maar ik was niet bij U’.

Waar vinden wij God als wij Hem zoeken? Hóe laat de Eeuwige zich kennen? Of anders gezegd: waarin openbaart Hij zich?

Zoals Johannes zag in het boek Openbaring. Het visioen van de nieuwe hemel en aarde. En de zee die er niet meer is in het visioen, dat is dezelfde zee als in Psalm 42. In de psalm gaat het over waterstromen en een vloed. Het gaat om de ramspoed en het kwaad die over ons heen golven. ‘Waar is nu je God?’ Die vraag uit Psalm 42 wordt als het ware beantwoord in Openbaring 21. In de psalm klonk het antwoord vanuit de ziel van de psalmist: ‘Hoop op God, Hij die ons ziet en redt’. In Openbaring 21 wordt het antwoord gegeven in een visioen. En wat ziet Johannes dan? Hij ziet een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. ‘Want de eerste hemel en de eerste aarde zijn voorbij.’ Het eerste wat Johannes daarin opvalt is: ‘...de zee is er niet meer!’ Niet de zee van een romantische zomeravond, maar die verschrikkelijke zee van onheil en lijden. Die is niet meer.

De zee waar de Urker vissersvrouw over uitkijkt, bij het monument met de namen van alle verdronken vissers. ‘...De zee was niet meer’, staat gegraveerd op de sokkel. Het is die zee van tranen die achter onze ogen brandt. Want God ‘zal alle tranen uit hun ogen wissen’. ‘Er zal geen dood meer zijn, geen rouw, geen jammerklacht, geen pijn, want wat er eerst was is voorbij.’ ‘Alles wordt nieuw’.

Misschien kent u nog wel het liedje: ‘Stil maar, wacht maar, alles wordt nieuw’. Sommige mensen vinden dat helemaal niks: ‘stil maar, wacht maar’. Alsof wij geen verantwoordelijkheid hebben voor elkaar en voor de aarde.

Ik denk dat het liedje ook bedoelde, dat wij op God mogen vertrouwen. ‘Alles wordt nieuw’, dat is wat ‘Hij die op de troon zat’ zei: “Alles maak Ik nieuw”. Dáár is onze God te vinden. Daar waar wij het zien gebeuren, dat het oude voorbij gaat en het nieuwe aan het licht komt.. Dáár is onze God te vinden. Daar waar wij blijven geloven, dat wij nu al Gods liefde in ons leven kunnen ervaren.

En de zee is niet meer. God zal alle tranen van onze ogen wissen. Dat dat visioen ons kracht zal geven om verder te gaan. Kome wat komt.

Loosdrecht, Gereformeerde Kerk
ds. Hillegonda Ploeger